Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 28939/2023
18.06.2025. године
Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, са седиштем у Београду, чији су пуномоћници Иван Љубисављевић и Милош Милошевић адвокати из ..., против тужених АА и ББ, обе из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5460/22 од 28.06.2023. године, у седници одржаној 18.06.2025. године, донео је

П Р Е С У Д У

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 5460/2022 од 28.06.2023. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 10802/17 од 18.04.2022. године, тако што се **УСВАЈА** тужбени захтев тужиоца и обавезују тужене АА и ББ, обе из ..., да тужиоцу солидарно исплате износ од 7.553.434,74 динара са законском затезном каматом од 05.11.2012. године до исплате у року од 15 дана од дана пријема отправка пресуде, а **ОДБИЈА СЕ** захтев тужених да им тужилац накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужене да тужиоцу накнаде трошкове целог поступка у износу од 542.541,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправка пресуде.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Првог основног суда у Београду П 10802/17 од 18.04.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се тужене обавежу да тужиоцу солидарно исплате новчани износ од 7.553.434,74 динара са законском затезном каматом од 05.11.2012. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженима накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.248.750,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5460/22 од 28.06.2023. године ставом првим изреке, одбијена је као неоснова жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу првом изреке. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу другом изреке првостепене пресуде, тако што је обавезан тужилац да туженима накнади трошкове првостепеног поступка у износу од 1.072.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је оценио да је ревизија дозвољена по члану 403. став 3. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник Републике Србије“, број 72/11 ... 10/23 – други закон) па је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ни друге битне повреде, које могу бити ревизијски разлог.

Према утврђеном чињеничном стању, између непарничара “ВВ” АД Београд и тужене АА, као корисника кредита, и тужене ББ, као јемца, закључен је дана 03.09.2008. године Уговор о стамбеном кредиту којим је банка кориснику кредита ставила на располагање износ од 250.670,86 CHF у динарској противвредности по продајном курсу банке са роком враћања од 360 месеци (за рефинансирање стамбеног кредита који је претходно узет код исте банке 04.09.2006. године), а са начином отплате у једнаким месечним ануитетима на основу плана отплате који је саставни део тог уговора, по продајном курсу банке на дан уплате. Ради обезбеђења потраживања банке засновано је заложно право - хипотека у њену корист на непокретности корисника кредита и јемца-заложног дужника (двособан стан бр ..., површине 73 м2, на ... спрату у улици ... бр. ... у ..., на кат. парцели ..., Лист непокретности ... КО ...). Осигурање наведеног уговора о кредиту извршено је на основу Уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита које банка одобрава физичким лицима за куповину, адаптацију и изградњу некретнина од 11.07.2007. године закљученог између тужиоца и непарничара “ВВ” АД Београд као даваоца кредита. У полиси осигурања издатој по уговору о кредиту бр ... од 13.01.2009. године наведено је да премија осигурања износи 10.570,18 CHF, односно 508.629,49 РСД у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан уплате.

Уговором о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита које банка одобрава физичким лицима за куповину, адаптацију и изградњу некретнина од 11.07.2007. године закљученим између тужиоца и непарничара “ВВ” АД Београд, тужилац се према банци обавезао да ће за појединачне уговоре о кредиту издавати полису осигурања и да ће, ако наступи осигурани случај под условима који су уређени у одредбама чланова 7., 12. и 15. Уговора, исплатити осигуранику – банци укупну суму неисплаћених ануитета до момента проглашења кредита доспелим у целости са припадајућом законском затезном каматом, редовне месечне ануитете од момента проглашења кредита доспелим до момента продаје имовине и наплате по основу других инструмената обезбеђења, као и суму у висини од 75% нето оствареног губитка банке.

Анексом I уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита од 15.04.2009. године закљученог између тужиоца и непарничара "ВВ" АД Београд, чланом 1. измењен је члан 12. Уговора од 11.07.2007. године, у делу: „исплата осигураног случаја" тако што је после става 1. додат нови став којим је уговорено: да је Национална корпорација у обавези да месечне ануитете плаћа банци у динарској противвредности по курсу дефинисаном у уговору о кредиту закљученом између банке и корисника кредита на дан исплате, а ставом 10. тачка 1. истог уговора (који је овом изменом постао став 11.) у одељку под називом „расподела средстава наплаћених по основу реализације инструмената обезбеђења" додата је нова реченица која гласи „банка је у обавези да укупну суму ануитета плаћених од стране корпорације до момента продаје имовине и наплате по основу других инструмената обезбеђења уплати корпорацији у динарској противвредности по курсу дефинисаном уговором о кредиту закљученим између банке и корисника кредита на дан уплате од стране банке".

Одлуком непарничара „ВВ" АД Београд од 15.09.2009. године проглашене су доспелим у целости обавезе по уговору о кредиту од 03.09.2008. године, а обавезе дужника на тај дан опредељене су на износ од 254.068,11 CHF. Непарничар „ВВ" АД Београд је 29.01.2010. године поднела тужиоцу Националној корпорацији захтев за наплату осигураног случаја. Уговором о купопродаји непокретности од 08.11.2010. године (овереним пред Првим основним судом у Београду Ов I .../...) закљученим између непарничара „ВВ" АД Београд као продавца и „ГГ" ДОО Београд као купца у складу са Законом о хипотеци на основу решења РГЗ-СКН Београд о забележби хипотекарне продаје од 10.12.2009. године продата је непокретност тужених (двособан стан број ..., површине 73 м2 на ... спрату ...), за купопродајну цену у износу од 130.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан плаћања. Овим дуг тужених према даваоцу кредита није измирен у целости.

Анексом уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита од 01.06.2011. године, чланом 2. измењен је члан 12. Уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита које банка одобрава физичким лицима за куповину, адаптацију и изградњу некретнина од 11.07.2007. године, тако што су после става 3. додата још два става којима је уговорено: „да је банка сагласна да корпорација има право на наплату преосталог дуга према дужнику у износу од 75% оствареног нето губитка, у складу са одредбама Закона о хипотеци и Закона о облигационим односима" и „да споредна права којима је обезбеђено испуњење преосталог дуга према дужнику не прелазе на корпорацију".

Решењем РГЗ – СКН Београд од 02.02.2012. године дозвољен је упис права својине на предметном стану уписаног на тужене са уделима од по ½ идеалних делова у корист купца „ГГ" ДОО Београд са уделом 1/1, а такође је дозвољен и испис заложног права хипотеке првог реда уписане на основу заложне изјаве оверене пред Другим општинским судом у Београду под Ов бр. .../... од 21.09.2006. године на непокретности у власништву ДД за одобрени кредит у износу од 150.000 евра у корист непарничара „ВВ" АД Београд.

Непарничар „ВВ“ АД Београд обратила се тужиоцу Националној корпорацији за осигурање стамбених кредита 26.10.2012. године са захтевом за наплату предметног осигураног случаја у укупном износу од 79.342,64 CHF. Одлуком тужиоца од 01.11.2012. године одобрена је исплата 75 % нето губитка банке по полиси осигурања бр ... од 13.01.2009. године у износу од 79.342,64 CHF по продајном курсу банке, што представља 75 % нето губитка банке, те је наложено Сектору за финансијско рачуноводствене послове да изврши исплату овог износа по продајном курсу банке. Дана 05.11.2012. године тужилац Национална корпорација за осигурање стамбених кредита извршила је уплату износа од 7.709.002,31 динар на рачун непарничара „ВВ“ АД Београд. Дана 07.12.2012. године извршена је промена пословног имена „ВВ“ АД Београд, тако што је одређено да ће банка пословати под пословним именом „ЂЂ“, АД Београд. Према налазу вештака економско финансијске струке (основни налаз и мишљење од 20.01.2015. године са допуном од 20.07.2016. године) потраживање тужиоца према туженима износи 7.553.434,74 динара (на дан 05.11.2012. године).

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом материјалног права из одредби чланова 17. и 229. Закона о облигационим односима закључили да у конкретном случају нису испуњени услови за прелаз потраживања банке на тужиоца, јер је тужилац исплатом банци – даваоцу кредита износа који сада потражује од тужених испунио своју обавезу из уговора о осигурању (по полиси осигурања), а не обавезу неког другог лица. Према становишту нижестепених судова на овај случај не могу се применити одредбе члана 899. став 2. Закона о облигационим односима, јер су Анекси уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита од 15.04.2009. године и 01.06.2011.године закључени између тужиоца и непарничара „ВВ“ АД Београд супротно одредбама члана 299. Закона о облигационим односима, па не производе правно дејство. На спорни правни однос не може се применити ни одредба члана 939. ЗОО (прелаз осигураникових права према одговорном лицу на осигуравача – суброгација), јер је њена примена изричито искључена одредбом члана 899. став 2. у вези става 1. истог Закона којом је прописано да се одредбе главе 27. тог Закона неће примењивати на осигурање потраживања. Осим тога, тужене нису потписнице наведеног Анекса уговора, нису изразиле вољу да на себе преузму испуњење, а Анекс уговора којим је уговорено право тужиоца да наплати преостали дуг према дужнику-кориснику кредита у висини од 75% остављеног нето губитка банке је ништав правни посао у смислу чланова 47. и 52. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног суда одлуке нижестепених судова засноване су на погрешној примени материјалног права.

Чланом 299. Закона о облигационим односима – ЗОО прописано је: да у случају испуњења туђе обавезе сваки испунилац може уговорити са повериоцем, пре испуњења или приликом испуњења, да испуњено потраживање пређе на њега са свим или само са неким споредним правима (став 1.); да повериочева права могу прећи на испуниоца и на основу уговора између дужника и испуниоца, закљученог пре испуњења (став 2.); да у овим случајевима суброгација испуниоца у права повериоца настаје у часу испуњења

(став 3.). Чланом 300. истог закона, прописани су услови за наступање законске суброгације, тако да када обавезу испуни лице које има неки правни интерес у томе на њега прелази по самом закону у часу испуњења повериочево потраживање са свим споредним правима. Чланом 899. став 2. (искључење неких осигурања) истог закона, прописано је да се одредбе ове главе неће примењивати на осигурање потраживања, као ни на односе из реосигурања. Чланом 939. став 1. истог закона, прописано је да исплатом накнаде из осигурања прелазе на осигуравача, по самом закону, до висине исплаћене накнаде сва осигураникова права према лицу које је по ма ком основу одговорно за штету (став 1.).

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је исплатом дела потраживања непарничара „ВВ“ АД Београд према туженима по уговору о кредиту од 03.09.2008. године, који је остао ненаплаћен у поступку продаје хипотековане непокретности тужених, испунио своју обавезу из Уговора о регулисању међусобних односа у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита од 11.07.2007. године и Анекса од 15.04.2009. године и од 01.06.2011. године (по полиси осигурања бр ... од 13.01.2009. године).

По становишту ревизијског суда, у конкретном случају има се применити члан 299. ЗОО којим је регулисана уговорна (вољна) суброгација. Ово стога што су тужилац и банка – давалац кредита Анексом уговора о регулисању међусобних односа у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита од 01.06.2011. године уговорили право тужиоца да наплати преостали дуг према дужнику – кориснику кредита у висини од 75% оствареног нето губитка банке (ненаплаћеног потраживања коришћењем уговорених средстава обезбеђења).

Није прихватљива оцена нижестепених судова о ништавости тог Анекса, као супротног члану 899. став 2. Закона о облигационим односима. Наведена одредба само прописује да се одредбе главе 27. Закона о облигационим односима којима је уређено осигурање неће примењивати на осигурање потраживања, али не искључује нити забрањује осигуравачу и осигуранику да уговором уреде прелаз потраживања и код уговора о осигурању потраживања, у складу са начелом аутономије воље и слободе уговарања, што има правно дејство и према дужнику. Следствено томе, Анекс уговора од 01.06.2011. године који је тужилац закључио са банком – даваоцем кредита није ништав правни посао ни са становишта одредби чланова 47. и 52. ЗОО, брз обзира што дужник није учествовао у његовом закључењу.

Како су преиначене нижестепене пресуде и усвојен тужени захтев, поводом ревизије тужиоца, то су преиначене нижестепене пресуде и у погледу одлуке о трошковима, тако што је одбијен захтев тужених за накнаду трошкова поступка.

Имајући у виду наведено, Врховни суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Тужилац је успео у поступку по ревизији, па му, на основу чланова 153. став 1, 154. став 2. и 163. став 2. ЗПП, припадају трошкови целог поступка према оствареном

успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених трошкова за ревизије 90.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ове парничне радње. Трошак судске таксе признат је на име таксе за: тужбу, две првостепене одлуке, по 85.847,00 динара, таксе на ревизију од 97.500,00 динара и за одлуку по ревизији у износу од 97.500,00 динара, према Тарифном броју 1. Таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, бр. 28/94 ... 95/18) што све укупно чини износ од 542.541,00 динара. Трошак на име састава жалбе као и трошак судских такси није признат јер захтев није опредељен у смислу члана 163. став 2. ЗПП.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић,с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић